

Tiekartta rohkaisee kohti rakennusalan luontoposiitivista siirtymää

Rakennusteollisuus RT:n koostama biodiversiteettitiekartta näyttää rakennusalan suuren vaikutuksen luontokatoon Suomessa, mutta esittää myös runsaasti keinoja, joilla ala voi osallistua luontokadon pysäyttämiseen. ”Yksin emme saa keinojamme laajamittaisesti käyttöön. Tarvitaan mullistus rakentamisen koko arvoketjulla”, tiekarttatyötä koordinoanut johtaja Juha Laurila sanoo.

Rakennusteollisuus RT on julkaissut rakennusosalalle biodiversiteettitiekartan näyttämään suuntaa alan luontoposiitiiviselle siirtymälle. Luontoposiitiivisuus tarkoittaa paitsi haittojen välttämistä myös luonnon tukemista ja elvyttämistä. Tiekartan valmistelutyö toi esiin tarpeen alan systeemiselle muutokselle.

Rakennusala on viidenneksi suurin maankäyttöön vaikuttava toimiala Suomessa. Ala käyttää lähes kolmasosan raaka-aineista ja aiheuttaa puolet metsäkadosta. Tuntuista luontovaikutuksista huolimatta alan yrityksillä yksinään on vain rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa siihen, missä ja miten Suomessa rakennetaan. Valtio, maakunnat ja kunnat esimerkiksi tekevät alueidenkäyttöä koskevat päätökset.

”Alan yritysten tulee ottaa luontovaikutukset osaksi päätöksentekoaan ja liiketoimintaansa. Toimialajärjestönä sitoudumme tukemaan yrityksiä muutoksessa sekä muokkaamaan mahdollistavaa toimintaympäristöä. Tarvitsemme myös kaikki eri sidosryhmät, kuten kaavoittajat, rahoittajat, tilaajat ja useat lähitoimialamme mukaan uudistamaan toimintamalleja”, johtaja **Juha Laurila** Rakennusteollisuus RT:stä sanoo.

Laurilan mukaan nyt tarvitaan herätys siihen, miten luontoposiitiivinen käänne käynnistetään isosti.

”Luonto tarvitsee lisää tilaa. Luontoposiitiivisista ratkaisuista kuten uusiomateriaalien käytöstä pitää tulla uusi normaali ja taloudellisesti kannattavaa. Tämä edellyttää, että kehitämme Suomessa sääntelyä, maankäyttöä ja esimerkiksi kiertotalouteen liittyviä lupakäytäntöjä ja kannustimia. Esimerkiksi infrarakentamiseen kuten väylähankkeisiin tarvitaan hankintakriteerit, jotka edistävät luonnon monimuotoisuutta.”

Muutokset rakennusosalalla edistävät ratkaisevasti Suomen biodiversiteettitavoitteita

Biodiversiteettitiekartta linjaa, että rakennusala pyrkii kohti nettoposiitiivisuutta. Se tarkoittaa, että ala haluaa tuottaa luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta enemmän hyötyjä kuin haittoja. Käytännössä rakennusala pyrkii muun muassa lisäämään ennallistettavaa pinta-alaa ja paikallisen luonnon luontoarvoja uudistavia toimia sekä vähentämään jätettä, häiriöitä, päästöjä ja vieraslajeja.

”Rakennusosalalla käytetään paljon luonnonvaroja ja muokataan luontoa, mutta tuotetaan myös keinoja ihmisen aiheuttamien luontovaikutusten vähentämiseksi. Yrityksillä on jo luontoa hyödyttäviä ratkaisuja ja merkittävää potentiaalia kehittää niitä lisää. Tulevaisuudessa luontolähtöisyys voi tarkoittaa alalle uutta liiketoimintaa ja edullisempaa rahoitusta”, SRV:n kehitysjohtaja **Miimu Airaksinen** uskoo.

Tiekarttatyön ohjausryhmää johtanut Airaksinen löytää useita esimerkkejä rakentamisen mahdollisuuksista. Maa-aineksia käytetään jo laajasti uudestaan ja niiden käyttöä korvataan esimerkiksi teollisuuden sivuvirroilla. Lajistoltaan köyhtyneeseen rakennettuun ympäristöön osataan tuoda lisää luontoa kuten erilaisia luontotyyppisiä ja sitä kautta lisää lajikirjoa. Runsastuneita sateita pystytään ohjaamaan takaisin luonnon kiertokulkuun sekä tuomaan ratkaisuja kuivuuteen.

”Näiden keinojen saaminen laajasti käyttöön on Suomen biodiversiteettitavoitteiden kannalta ratkaisevaa. Myös kansallista tiedonkeruuta ja datapohjaa elinkeinoelämän luontovaikutuksista tulee parantaa faktapohjaisen päätöksenteon tukemiseksi.”

Tiekartan tekijät

Rakennusalan biodiversiteettitiekartan on laatinut Rakennusteollisuus RT yhteistyössä sidosryhmiensä ja Gaia Consulting Oy:n kanssa. Hanke on osa hallitusohjelman mukaista eri toimialaliittojen tiekarttatyötä, joka on osa Suomen ilmasto- ja energiastategiaa. Tiekartta julkaistaan osoitteessa www.rt.fi/luonto.

LISÄTIEDOT:

- Juha Laurila, johtaja, Rakennusteollisuus RT; puh. 050 412 3637, etunimi. sukunimi(a)rt.fi
- Miimu Airaksinen, kehitysjohtaja, SRV; puh. 040 770 4832, etunimi. sukunimi(a)srv.fi
- Anu-Liina Ginström, viestintäpäällikkö, RT; puh. 050 330 8131, etunimi.sukunimi(a)rt.fi

LIITEET MEDIALLE

VIISI NOSTOA BIODIVERSITEETTIEKARTASTA

1. Rakennusteollisuuden biodiversiteettiekartan tavoitteena on **saada rakennusala laajasti mukaan luontokadon pysäyttämiseen ja luonnon monimuotoisuuden elvyttämiseen** niin, että luonto on näkyvästi ja mitattavasti elpymässä vuonna 2030.
2. Tavoitteeseen päästään, kun yritykset integroivat biodiversiteetin **osaksi liiketoimintastrategioitaan ja -mallejaan** sekä arvioivat ja raportoivat **vaikutuksensa ja riippuvuutensa luonnon monimuotoisuudesta** koko arvoketjunsä mitalta.
3. Rakennusalan toimien on tähdättävä **maan, meren ja luonnonvarojen käytön vähentämiseen, ilmastonmuutoksen hillintään, saasteiden ja luonnon häiriön vähentämiseen sekä vieraslajien ehkäisyyn**.
4. Rakennusalan luontopositiivisen siirtymä edellyttää rakennusteollisuuden sidosryhmiltä **mahdollistavaa toimintaympäristöä** mm. kaavoituksen, luvituksen, sääntelyn ja rahoituksen osalta.
5. Rakennusalan on myös kyettävä luomaan **uudistavia ratkaisuja, joilla pystytään parantamaan paikallisia luontoarvoja** lähtötilanteeseen verrattuna.

RAKENTAMISEN LUONTOVAIKUTUKSIA

- Rakennusala on **5. suurin** maankäyttöön ja **6. suurin** luontokatoon vaikuttava toimiala Suomessa.
- Ala käyttää **55 %** Suomessa käytetyistä raaka-aineista (**huom. päivittyinyt arvio syksyltä 2024**).
- Rakennetun ympäristön hiilijalanjälki on **30 %** Suomen hiilijalanjäljestä.
- Rakentaminen aiheuttaa **50 %** Suomen metsäkadosta.
 - Trendin mukaan maankäyttö vähenee, mutta metsäkatko jatkuu.
 - Viime vuosikymmeninä Suomen metsäkatko on ollut keskimäärin noin 140 km² vuodessa.
- Alan toimilla on suuri tai melko suuri vaikutus **22 %:iin** Suomen uhanalaisista luontotyypeistä.
- Rakennetun ympäristön käytössä olevasta pinta-alasta **80 %** on entistä metsämaata.
- 2000-2012 uudisrakentamisesta sijoittui **69 %** metsämaalle, **21 %** maatalousmaalle ja **9 %** ennestään rakennettuun ympäristöön.
- Viime vuosikymmeninä eniten pinta-alaa vaatineet rakentamisen käyttömuodot olivat kaivosten ja muiden maa-ainesten ottoalueet (**18 %**), lomarakentaminen (**17 %**) ja asuinrakentaminen (**15 %**).

LÄHDE: Rakennusalan biodiversiteettiekartta sivut 51, 53

VISIO TULEVAISUUDESTA, JOSSA LUONTOKATO ON PYSÄYTETTY

LÄHDE: Rakennusalan biodiversiteettiekartta sivu 18

RAKENNUSALAN BIODIVERSITEETTIEKARTTA YHTENÄ KUVANA

LÄHDE: Rakennusalan biodiversiteettiekartta sivu 22

SUUNTAVIIVOJA LUONNON MONIMUOTOISUUDEN LISÄÄMISEKSI

...rakentajalle	Biodiversiteetti on integroitava rakennusalan yritysten liiketoimintastrategioihin ja -malleihin. Yrityksen on arvioitava ja raportoitava arvoketjunsä luontovaikutukset ja -riippuvuudet sekä kasvatettava omaa ja sidosryhmiensä osaamista ja tietoisuutta luonnon monimuotoisuuden osalta.
...päättäjälle	Valtio, maakunnat, kunnat: Alueiden- ja maankäyttö on suunniteltava ja toteutettava niin, ettei Suomen luonnon tila tai luontoarvoiltaan merkittävät alueet heikkene. Alueidenkäytön suunnittelussa, kaavoittamisessa ja lupakäytännöissä tulee ottaa käyttöön kriteerit, jotka tukevat biodiversiteettiä edistävien ratkaisuiden kehittämistä, käyttöönottoa ja yleistymistä. Lainsäädäntö ja kannustimet: Säätelyä on kehitettävä niin, että rakennusala voi tarjota luontopositiivisia ratkaisuja ja luonnonvarojen kulutusta ja maankäyttöä voidaan vähentää. Päätöksenteon tueksi kansallista datapohjaa elinkeinoelämän luontovaikutuksista pitää parantaa.
...suunnittelijalle	Suunnittelussa tulee huomioida rakennusten ja infran koko elinkaaren aikaiset vaikutukset sekä edistää kiertotalousratkaisuja, luonnonvarojen ja luonnontilaisten alueiden säästämistä, pitkäikäisyyttä sekä nykyisen kiinteistökannan ja infran hyödyntämistä ja kehittämistä uuden rakentamisen sijaan. Luontopohjaisten ratkaisujen ja ekosysteemien toiminnallisen monimuotoisuuden lisääminen tulee ottaa keskeisesti mukaan suunnitteluun ja arkkitehtuuriin.
...tilaajalle	Rakennusyritysten kilpailutukseen tarvitaan kriteerit, jotka suosivat luontoa huomioivia ja biodiversiteettiä edistäviä ratkaisuja. Hankintoja suunniteltaessa tulee keskustella tarjolla olevista innovatiivisista ratkaisuista ja keinoista biodiversiteettivaikutusten hallitsemiseksi. Hankintakriteerien on mahdollistettava nykyistä paremmin kokeiluja ja palkittava luontovaikutusten huomiointi.
...rahoittajalle	Rahoituksen myöntäjien tulee olla tietoisia rahoituskohteiden luontovaikutuksista, jotka pitää arvioida ja raportoida. Rahoitusehtoihin tulee lisätä biodiversiteettiä edistäviä kriteerejä. Rahoitusta tulee ohjata luontopositiivista siirtymää edistäviin yrityksiin, hankkeisiin ja investointeihin.
...jokaiselle	Rakennetun ympäristön käyttäjän kannattaa tuoda esiin, että arvostaa luonnon monimuotoisuutta. Tarvitaan myös sopeutumista muutoksiin kuten siihen, että viheralueita jätetään luonnon tilaisiksi järjestelmällisen hoitamisen sijaan tai rakennusten käyttötarkoitukset voivat muuttua ja arjen ympäristö tiivistyä mm. yhteisöllisyyden, tilojen jakamisen ja julkisen liikenteen kehittyessä.
Tärpejä muille toimialoille	Energia-ala: energiainfran integrointi rakennettuun ympäristöön, uusiutuva energiantuotanto Kaivosala: resurssitehokkuus, materiaalien uudelleenkäyttö, sivuvirtojen hyödyntäminen rakennusmateriaaleina, luontoa huomioiva kaivosinfra Metsätalous: luonnon monimuotoisuutta vahvistava uusituvan puumateriaalin tuotanto, luonnon ennallistamisen palvelut Maatalous: maatalousinfra, uudistavuus, ruoantuotanto kaupungeissa ja taajamissa Muu teollisuus: resurssitehokkuus, kierrätys, sivuvirrat, fossiilivapaiden tuotteiden kehittäminen

LÄHDE: Rakennusalan biodiversiteettiekartta sivut 9, 15, 23 (tiivistäen)